

**Західнодонбаський інститут  
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»**

---

---

Кафедра соціально-гуманітарної та фундаментальної підготовки



**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**  
Директор Західнодонбаського  
інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»  
*Н.В. Житник*  
**«20» вересня 2016 р.**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

***БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ***

(назва навчальної дисципліни)

---

галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
спеціальність	<u>051 Економіка</u>
спеціалізація	<u>Економіка та управління персоналом</u>

**Павлоград  
2016**

Робоча програма «Безпека життєдіяльності» для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Економіка та управління персоналом», 2016 року.

Укладач програми: Дроздов О.В., к.ю.н., доцент кафедри

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціально-гуманітарної та фундаментальної підготовки  
Протокол № 1 від «30» серпня 2016 р.

Робочу програму затверджено Вченою радою Західнодонбаського інституту  
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»  
«20» вересня 2016 року, протокол № 1

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <b>3</b>	Галузь знань <b>05</b> (шифр і назва)	<b>Нормативна</b>	
	Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)		
Модулів - <b>1</b>	Спеціальність: <b>051 Економіка</b>	Рік підготовки	
Змістових модулів – <b>3</b>		<b>1-й</b>	<b>1-й</b>
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – <b>90</b>		<b>1-й</b>	<b>1-й</b>
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <b>2</b> самостійної роботи студента – <b>3</b>	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <b>бакалавр</b>	<b>24 год.</b>	<b>6 год.</b>
		Практичні, семінарські	
		<b>12 год.</b>	<b>2 год.</b>
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		<b>54 год.</b>	<b>52 год.</b>
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
	<b>екзамен</b>	<b>залік</b>	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 48 до 52

для заочної форми навчання – 13,3 до 86,7

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності»

**Мета:** надання теоретичної і практичної підготовки щодо створення безпечних умов життя і діяльності в середовищі перебування. В умовах життєдіяльності (виробничої, навчальної, побутової) надзвичайно важливими є питання безпеки в системі „людина-техніка-середовище”, де необхідно враховувати:

- людський чинник, його роль у виникненні небезпек;
- шкідливі небезпечні чинники середовища;
- безпосередні причини події, випадку, інциденту.
- оцінка та аналіз ризиків, засоби та заходи забезпечення безпеки.

**Завдання** навчальної дисципліни полягає у вивченні та розробці методів прогнозування, ідентифікації шкідливих факторів, їх впливу на людину і довкілля.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- класифікацію надзвичайних ситуацій;
- методи спостереження та контролю джерел небезпеки;
- єдину державну систему запобігання та реагування техногенного та природного характеру;
- фінансові та матеріальні резерви для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- систему управління життєдіяльності;
- якісний та кількісний аналіз рівня ризиків;
- бар'єри для попередження і захисту;
- класифікацію та характеристику типових видів небезпечних ситуацій;
- причинно-наслідкові зв'язки виникнення випадків та інцидентів з урахуванням основних та безпосередніх причин;
- шкідливі небезпечні чинники життєвого середовища.

**вміти:**

– визначати потенційно небезпечні ділянки виробництва, види виробничих процесів та елементи природного середовища, що можуть створювати загрозу виникнення небезпечних ситуацій;

– на підставі відомостей щодо потенційно небезпечних ділянок виробництва, видів виробничих процесів та елементів природного середовища за допомогою типових інструкцій планувати запобіжні заходи;

– визначати план індивідуальних дій з метою попередження або зменшення рівня вірогідних небезпечних ситуацій;

– використовуючи штатні та запобіжні заходи, реалізовувати план щодо попередження надзвичайних ситуацій;

– на основі положень нормативно-правових актів та індикаторів сталого розвитку розробляти і оформляти вимоги до відповідних органів виконавчої влади та об'єктів господарювання щодо визначення фактичного та забезпечення допустимого рівня безпеки та створення нешкідливих умов для життєдіяльності.

### **3. Програма навчальної дисципліни «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»**

#### **Змістовий модуль I. Система безпеки життєдіяльності**

##### **Тема 1. Безпека життєдіяльності як навчальна дисципліна**

Безпека життєдіяльності (БЖД) як навчальна дисципліна і науковий напрям. Об'єкт та предмет дослідження БЖД, її основні завдання. Зв'язок БЖД з іншими дисциплінами. Мета вивчення БЖД. Перспективи розвитку наукового напрямку – безпека життєдіяльності

##### **Тема 2. Функціонування системи безпеки життєдіяльності на рівні держави. Правові, нормативні та організаційні основи забезпечення безпеки життєдіяльності**

Система БЖД, що охоплює комплекс заходів на рівні держави, її основні підсистеми: охорона навколишнього природного середовища, охорона здоров'я населення, санітарно-епідеміологічна, охорона праці, пожежна, транспортна, біологічна, радіаційна та інші види безпеки. Контроль за функціонуванням системи безпеки життєдіяльності. Екологічний моніторинг, нагляд за охороною праці, санітарно-епідеміологічний та пожежний нагляд, безпечне поводження з джерелами іонізуючого випромінювання та радіоактивними матеріалами. Правові та нормативні основи забезпечення БЖД. Законодавча база, положення, інструкції. Обов'язки та відповідальність технічних працівників за виконання законодавства з БЖД.

##### **Тема 3. Основні принципи і поняття системи безпеки**

Визначення поняття ризику. Поняття безпека, небезпека, здоров'я, нездоров'я, передхвороба, надійність, потенційно небезпечний об'єкт, випадкова величина і випадковий процес. Можливості управління ризиком. Принцип Алара. Сутність і завдання ризик-орієнтованого підходу. Основний принцип БЖД, що реалізується за допомогою п'яти складових.

## **Змістовий модуль II. Умови безпечного існування людини в природному, техногенному та соціальному середовищі**

### **Тема 4. Системи сприйняття людиною стану середовища існування.**

#### **Фізіологічні та психологічні особливості функціонування організму людини**

Органи чуття. Аналізатори. Нервова система. Гомеостаз і адаптація. Реактивність організму. Природні системи захисту організму. Рефлекторна діяльність організму. Генотип та фенотип. Системи тканин та органів, що сприймають дію факторів довкілля. Роль систем організму у протистоянні інфекціям. Імунітет. Типи вищої нервової діяльності, характер. Діяльність і поведінка особистості. Екологічна психологія.

### **Тема 5. Природне середовище як необхідна складова життєдіяльності людини**

Природне середовище і його основні компоненти. Гігієна довкілля. Реакції організму на вплив факторів навколишнього середовища. Вичерпні та невичерпні природні ресурси, їх значення для існування людства. Науково-технічний прогрес та його вплив на довкілля. Забруднення та їх класифікація. Раціональне природокористування та ресурсозбереження. Екологізація виробництва. Існування людини у навколишньому середовищі, зміненому науково-технічним процесом. Засоби виходу з екологічної кризи.

### **Тема 6. Вплив абіотичних, біотичних та антропогенних факторів середовища на життєдіяльність людини**

Класифікація екологічних факторів. Абіотичні, біотичні, антропогенні фактори. Основні кліматичні фактори, їх характеристика і вплив на функціонування організму людини. Енергія сонця. Біологічна дія ультрафіолетового, інфрачервоного, електромагнітного та іонізуючого випромінювань. Температура, вологість, газовий склад атмосфери, тиск. Фізичні основи освітлення. Шум та вібрація. Екзогенні хімічні речовини та їх норми у

воді, атмосферному повітрі, ґрунті, харчових продуктах, виробничому середовищі. Вплив фактора біотичних відносин на життєдіяльність людини. Антропогенні фактори навколишнього середовища.

## **Тема 7. Особливості існування і діяльності людини в техногенному середовищі**

Поняття техногенного середовища. Вплив на існування людини в умовах урбанізації. Основні негативні фактори. Техносфери. Причини виникнення негативних факторів. Фізичні забруднювачі їх властивості, вплив на стан атмосфери, гідросфери літосфери і біосфери в цілому. Наслідки впливу фізичних забруднювачів на довкілля.

Хімічне забруднення, його характеристики і наслідки. Проблема чистої води. Енергетичні забруднення оточуючого середовища: теплове, електромагнітне. Наслідки теплового забруднення для функціонування біосфери. Види і причини теплового забруднення. Вплив на людину джерел електромагнітного випромінювання. Напряга електромагнітного поля та її вплив на живі організми. Комбінована дія техногенних факторів. Показники негативності техногенного середовища.

## **Тема 8. Негативні виробничі фактори, їх біологічна дія. Нормування негативних виробничих факторів**

Негативні фактори виробничого середовища. Виробничий мікроклімат та його несприятливі чинники. Робота з персональними комп'ютерами. Особливості впливу електромагнітного випромінювання, постійного електричного (електростатичного), магнітного полів на організм людини у виробничих умовах. Ультрафіолетове, видиме і лазерне випромінювання в робочих зонах. Шум та його основні характеристики. Ультразвук та інфразвук як виробничі чинники. Іонізуюче випромінювання та захист від нього. Вплив шкідливих речовин. Небезпечні речовини біологічного походження. Нормування негативних факторів.



## **Тема 9. Соціальне середовище і життєдіяльність людини. Сприятливі та небезпечні фактори соціального середовища**

Соціальне середовище, його особливості та основні характеристики. Людина як соціальна істота. Діяльність і поведінка особистості. Типи вищої нервової діяльності, темперамент, характер. Розвиток особистості, її властивості: мислення, інтелект, уява, творчість, пам'ять, увага. Особливості соціальної поведінки: мислення, діяльність, спілкування.

Небезпечні фактори соціального середовища. Форми соціальних небезпек. Соціальні аспекти безпечного існування людини в умовах побуту. Наслідки господарської, військової діяльності як соціальна небезпека. Тероризм як одна з найстрашніших соціальних небезпек. Запобігання соціальним небезпекам.

## **Тема 10. Безпека в побуті і здоровий спосіб життя. Основні фактори ризику для здоров'я населення України**

Небезпека в побутових умовах. Критерії здоров'я. Адаптація організму до умов навколишнього середовища. Значення і проблеми медичної екології. Харчова безпека та гігієна харчування. Біологічна безпека. Згубні звички як чинники ризику. Інфекції та інвазії. Класифікація збудників заразних хвороб. Особливості передачі інфекцій та інвазій. Епідемії та епізоотії. Алергічні реакції, алергічні захворювання. Незаразні захворювання та способи їх виникнення. Профілактика захворювань. Поняття стресу. Виникнення стресових ситуацій та розвиток стресового стану. Психічний і фізіологічний стресовий стани. Стресостійкість організму та адаптивні пристосування організму до стресу. Демографічна криза. Загальні тенденції стану здоров'я населення України.

## **Змістовий модуль III. Захист населення і територій у надзвичайних ситуаціях**

### **Тема 11. Вплив на життєдіяльність людини надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціального характеру**

Надзвичайні ситуації природного характеру. Небезпечні природні явища та катастрофи. Вияви природної небезпеки в Україні. Техногенні небезпечні явища

та процеси. Небезпека мегаполісів. Проблеми надзвичайних ситуацій техногенного походження для України. Захист населення від наслідків надзвичайних ситуацій. Аналіз основних причин та наслідків техногенних надзвичайних ситуацій. Класифікація аварій: хімічні, радіаційні, комбіновані. Їх основні риси та перебіг.

Поняття про сильнодіючі отруйні речовини (СДОР), характеристика їх біологічної дії. Джерела СДОР в Україні. Засоби захисту від СДОР.

Наслідки Чорнобильської катастрофи для довкілля. Вибухонебезпечні виробництва і технологічні процеси. Надзвичайні ситуації у військовий час. Надзвичайні ситуації конфліктного характеру. Існування людини в екстремальних умовах навколишнього середовища. Стійкість виробництва в надзвичайних ситуаціях.

## **Тема 12. Основні завдання цивільної оборони і особливості функціонування**

Призначення та завдання цивільної оборони. Нормативно-правове забезпечення функціонування системи цивільної оборони. Цивільна оборона об'єкта. Організація захисту та життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуаціях.

#### 4. Структура навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Змістовий модуль I. Система безпеки життєдіяльності</b>												
Тема 1. Безпека життєдіяльності як навчальна дисципліна		2	2			4			1			4
Тема 2. Функціонування системи безпеки життєдіяльності на рівні держави. Правові, нормативні та організаційні основи забезпечення безпеки життєдіяльності		2				4		2				4
Тема 3. Основні принципи і поняття системи безпеки		2				4						4
<b>Разом за змістовим модулем I</b>		<b>6</b>	<b>2</b>			<b>12</b>		<b>2</b>	<b>1</b>			<b>12</b>
<b>Змістовий модуль II. Умови безпечного існування людини в природному, техногенному та соціальному середовищі</b>												
Тема 4. Системи сприйняття людиною стану середовища існування. Фізіологічні та психологічні особливості функціонування організму людини		2	2			6						4
Тема 5. Природне середовище як необхідна складова життєдіяльності людини		2				4		1				5
Тема 6. Вплив абіотичних, біотичних та антропогенних факторів середовища на життєдіяльність людини		2	2			4						4
Тема 7. Особливості існування і діяльності людини в техногенному середовищі		2				4						5
Тема 8. Негативні виробничі фактори, їх біологічна дія. Нормування негативних виробничих факторів		2				4						4

Тема 9. Соціальне середовище і життєдіяльність людини. Сприятливі та небезпечні фактори соціального середовища		2	2			4		1				5
Тема 10. Безпека в побуті і здоровий спосіб життя. Основні фактори ризику для здоров'я населення України		2				4						5
<b>Разом за змістовим модулем 2</b>		<b>14</b>	<b>6</b>			<b>30</b>		<b>2</b>				<b>32</b>
<b>Змістовий модуль III. Захист населення і територій у надзвичайних ситуаціях</b>												
Тема 11. Вплив на життєдіяльність людини надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціального характеру		2	2			6		2	1			4
Тема 12. Основні завдання цивільної оборони і особливості функціонування		2	2			6						4
<b>Разом за змістовим модулем 3</b>		<b>4</b>	<b>4</b>			<b>12</b>		<b>2</b>	<b>1</b>			<b>8</b>
Усього годин		<b>24</b>	<b>12</b>			<b>54</b>	<b>60</b>	<b>6</b>	<b>2</b>			<b>52</b>

## 5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 1. Об'єкт та предмет дослідження БЖД, її основні завдання. Перспективи розвитку наукового напрямку — безпека життєдіяльності	2	1
2.	Тема 4. Органи чуття. Аналізатори. Нервова система. Природні системи захисту організму. Рефлекторна діяльність організму. Системи тканин та органів, що сприймають дію факторів довкілля. Роль систем організму у протистоянні інфекціям. Імунітет. Діяльність і поведінка особистості.	2	
3.	Тема 6. Класифікація екологічних факторів. Основні кліматичні фактори, їх характеристика і вплив на функціонування організму людини. Енергія сонця. Біологічна дія ультрафіолетового, інфрачервоного, електромагнітного та іонізуючого випромінювань. Температура, вологість, газовий склад атмосфери, тиск. Фізичні основи освітлення. Шум та вібрація. Екзогенні хімічні речовини та їх норми у воді, атмосферному повітрі, ґрунті, харчових продуктах, виробничому середовищі. Вплив фактора біотичних відносин на життєдіяльність людини.	2	
4.	Тема 9. Соціальне середовище, його особливості та основні характеристики. Людина як соціальна істота. Діяльність і поведінка особистості. Небезпечні фактори соціального середовища. Форми соціальних небезпек. Соціальні аспекти безпечного існування людини в умовах побуту. Наслідки господарської, військової діяльності як соціальна небезпека. Тероризм як одна з найстрашніших соціальних небезпек. Запобігання соціальним небезпекам.	2	
5.	Тема 11. Надзвичайні ситуації природного характеру. Небезпечні природні явища та катастрофи. Вияви природної небезпеки в Україні. Техногенні небезпечні явища та процеси. Захист населення від наслідків надзвичайних ситуацій. Поняття про сильнодіючі отруйні речовини (СДОР), характеристика їх біологічної дії. Джерела СДОР в Україні. Засоби захисту від СДОР. Наслідки Чорнобильської катастрофи для довкілля. Вибухонебезпечні виробництва і технологічні процеси. Надзвичайні ситуації у військовий час. Надзвичайні ситуації конфліктного характеру. Існування людини в екстремальних умовах навколишнього середовища.	2	1
	Разом	<b>10</b>	<b>2</b>

## 6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 12. Призначення та завдання цивільної оборони. Нормативно-правове забезпечення функціонування системи цивільної оборони. Цивільна оборона об'єкта. Організація захисту та життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуаціях.	2	-
	<b>Разом</b>	<b>2</b>	<b>-</b>

## 7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачено.

## 8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Безпека життєдіяльності (БЖД) як навчальна дисципліна і науковий напрям. Об'єкт та предмет дослідження БЖД, її основні завдання. Зв'язок БЖД з іншими дисциплінами. Мета вивчення БЖД. Перспективи розвитку наукового напрямку — безпека життєдіяльності	2	4
2	Тема 2. Система БЖД, що охоплює комплекс заходів на рівні держави, її основні підсистеми: охорона навколишнього природного середовища, охорона здоров'я населення, санітарно-епідеміологічна, охорона праці, пожежна, транспортна, біологічна, радіаційна та інші види безпеки. Контроль за функціонуванням системи безпеки життєдіяльності. Екологічний моніторинг, нагляд за охороною праці, санітарно-епідеміологічний та пожежний нагляд, безпечне поводження з джерелами іонізуючого випромінювання та радіоактивними матеріалами. Правові та нормативні основи забезпечення БЖД. Законодавча база, положення, інструкції. Обов'язки та відповідальність технічних працівників за виконання законодавства з БЖД.	4	4
3	Тема 3. Визначення поняття ризику. Поняття безпека, небезпека, здоров'я, нездоров'я, передхвороба, надійність, потенційно небезпечний об'єкт, випадкова величина і випадковий процес. Можливості управління ризиком. Принцип Алара. Сутність і завдання ризик-орієнтованого підходу. Основний принцип БЖД, що реалізується за допомогою п'яти складових.	2	4
4	Тема 4. Органи чуття. Аналізатори. Нервова система. Гомеостаз і адаптація. Реактивність організму. Природні системи захисту організму. Рефлекторна діяльність організму. Генотип та фенотип. Системи тканин та органів, що сприймають дію факторів довкілля. Роль систем організму у протистоянні інфекціям. Імунітет. Типи вищої нервової діяльності, характер. Діяльність і поведінка особистості. Екологічна психологія.	3	4
5	Тема 5. Природне середовище і його основні компоненти. Гігієна довкілля. Реакції організму на вплив факторів навколишнього середовища. Вичерпні та невичерпні природні ресурси, їх значення для існування людства. Науково-технічний прогрес та його вплив на довкілля. Забруднення та їх класифікація. Раціональне природокористування та ресурсозбереження. Екологізація виробництва. Існування людини у навколишньому середовищі, зміненому науково-технічним процесом. Засоби виходу з екологічної кризи.	2	4
6	Тема 6. Класифікація екологічних факторів. Абіотичні, біотичні, антропогенні фактори. Основні кліматичні фактори, їх характеристика і вплив на функціонування організму людини. Енергія сонця. Біологічна дія ультрафіолетового, інфрачервоного, електромагнітного та іонізуючого випромінювань. Температура, вологість, газовий склад атмосфери, тиск. Фізичні основи освітлення. Шум та вібрація. Екзогенні хімічні речовини та їх норми у воді, атмосферному повітрі, ґрунті, харчових продуктах, виробничому середовищі. Вплив фактора біотичних відносин на життєдіяльність людини. Антропогенні фактори навколишнього середовища.	3	4

7	<p>Тема 7. Поняття техногенного середовища. Вплив на існування людини в умовах урбанізації. Основні негативні фактори. Техносфери. Причини виникнення негативних факторів. Фізичні забруднювачі їх властивості, вплив на стан атмосфери, гідросфери літосфери і біосфери в цілому. Наслідки впливу фізичних забруднювачів на довкілля. Хімічне забруднення, його характеристики і наслідки. Проблема чистої води. Енергетичні забруднення оточуючого середовища: теплове, електромагнітне. Наслідки теплового забруднення для функціонування біосфери. Види і причини теплового забруднення. Вплив на людину джерел електромагнітного випромінювання. Напруга електромагнітного поля та її вплив на живі організми. Комбінована дія техногенних факторів. Показники негативності техногенного середовища.</p>	4	5
8	<p>Тема 8. Негативні фактори виробничого середовища. Виробничий мікроклімат та його несприятливі чинники. Робота з персональними комп'ютерами. Особливості впливу електромагнітного випромінювання, постійного електричного (електростатичного), магнітного полів на організм людини у виробничих умовах. Ультрафіолетове, видиме і лазерне випромінювання в робочих зонах. Шум та його основні характеристики. Ультразвук та інфразвук як виробничі чинники. Іонізуюче випромінювання та захист від нього. Вплив шкідливих речовин. Небезпечні речовини біологічного походження. Нормування негативних факторів.</p>	4	4
9	<p>Тема 9. Соціальне середовище, його особливості та основні характеристики. Людина як соціальна істота. Діяльність і поведінка особистості. Типи вищої нервової діяльності, темперамент, характер. Розвиток особистості, її властивості: мислення, інтелект, уява, творчість, пам'ять, увага. Особливості соціальної поведінки: мислення, діяльність, спілкування. Небезпечні фактори соціального середовища. Форми соціальних небезпек. Соціальні аспекти безпечного існування людини в умовах побуту. Наслідки господарської, військової діяльності як соціальна небезпека. Тероризм як одна з найстрашніших соціальних небезпек. Запобігання соціальним небезпекам.</p>	4	5
10	<p>Тема 10. Небезпека в побутових умовах. Критерії здоров'я. Адаптація організму до умов навколишнього середовища. Значення і проблеми медичної екології. Харчова небезпека та гігієна харчування. Біологічна безпека. Згубні звички як чинники ризику. Інфекції та інвазії. Класифікація збудників заразних хвороб. Особливості передачі інфекцій та інвазій. Епідемії та епізоотії. Алергічні реакції, алергічні захворювання. Незаразні захворювання та способи їх виникнення. Профілактика захворювань. Поняття стресу. Виникнення стресових ситуацій та розвиток стресового стану. Психічний і фізіологічний стресовий стани. Стресостійкість організму та адаптивні пристосування організму до стресу. Демографічна криза. Загальні тенденції стану здоров'я населення України.</p>	4	5
11	<p>Тема 11. Надзвичайні ситуації природного характеру. Небезпечні природні явища та катастрофи. Вияви природної небезпеки в Україні. Техногенні небезпечні явища та процеси. Небезпека мегаполісів. Проблеми надзвичайних ситуацій техногенного походження для України. Захист населення від наслідків надзвичайних ситуацій. Аналіз основних причин та наслідків техногенних надзвичайних ситуацій. Класифікація аварій: хімічні, радіаційні, комбіновані. Їх основні риси та перебіг. Поняття про</p>	4	4



	сильнодіючі отруйні речовини (СДОР), характеристика їх біологічної дії. Джерела СДОР в Україні. Засоби захисту від СДОР. Наслідки Чорнобильської катастрофи для довкілля. Вибухонебезпечні виробництва і технологічні процеси. Надзвичайні ситуації у військовий час. Надзвичайні ситуації конфліктного характеру. Існування людини в екстремальних умовах навколишнього середовища. Стійкість виробництва в надзвичайних ситуаціях.		
12	Тема 12. Призначення та завдання цивільної оборони. Нормативно-правове забезпечення функціонування системи цивільної оборони. Цивільна оборона об'єкта. Організація захисту та життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуаціях.	3	4
	<b>Разом</b>	<b>39</b>	<b>52</b>

## **9. Індивідуальні завдання**

Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачено.

## **10. Методи навчання**

Під час навчальних занять, як семінарських, так і лекційних, використовуються наступні методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог), наочні (демонстрація, ілюстрація).

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «Безпека життєдіяльності» використовуються: пояснювально-наочний проблемний виклад та дослідницький методи.

За місцем в структурній діяльності використовуються:

– методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи студентів;

– методи стимулювання й мотивації навчальної роботи, що об'єднали в собі ділові ігри, навчальні дискусії, ситуаційні завдання;

– методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

## **11. Методи контролю**

Методами контролю з дисципліни «Безпека життєдіяльності» є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

- 1) усні опитування на семінарських заняттях;
- 2) письмові контрольні роботи (на лекційних та практичних заняттях);
- 3) тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Підсумковий контроль з дисципліни «Безпека життєдіяльності» включає семестровий контроль у формі екзамену (виконання письмових екзаменаційних завдань).

## 12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2								Змістовий модуль 3				
T1	T2	T3	K1	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	K2	T11	T12	K3		
4	4	4	7	4	4	4	4	4	4	4	8	4	4	7	30	100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

### Шкала оцінювання знань студентів на підсумковому контролі (залік, екзамен)

Рейтинговий показник	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS
90-100	Зараховано	5 (відмінно)	<b>A</b> (відмінно)
82-89		4 (добре)	<b>B</b> (дуже добре, вище за середнє, але з деякими помилками)
75-81			<b>C</b> (добре, з деякими суттєвими помилками)
68-74		3 (задовільно)	<b>D</b> (посередньо зі значними недоліками)
60-67			<b>E</b> (достатньо, виконання задовольняє мінімуму критеріїв оцінки)
35-59	Незараховано	2 (незадовільно)	<b>FX</b> (незадовільно, з можливістю повторного складання)
1-34			<b>F</b> (незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

## 13. Методичне забезпечення

Опорний конспект лекцій, комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, нормативні документи, презентаційні матеріали.

## 14. Рекомендована література

### Базова

1. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 320 с.
2. Піскунова Л.Е. Безпека життєдіяльності: підручник / Л.Е. Піскунова, В.А. Прилипко, Т.О. Зубок. – К.: ВЦ: «Академія», 2014. – 224 с.
3. Безпека життєдіяльності / За ред. Я. І. Бедрія. — Л., 2000. — 270 с.
4. Білявський Г. О., Падун М. М., Фурдуй Р. С. Основи загальної екології. — К.: Либідь, 1995. — 370 с.
5. Буравльов Є. П. Основи сучасної екологічної безпеки. — ВАН “ІТН”, 2000. — 235 с.
6. Гайченко В. А., Коваль Г. М. Основи безпеки життєдіяльності. — К.: МАУП, 2007. — 440 с.
7. Гігієна праці / А. М. Шевченко, О. Г. Яворовський, Г. О. Гончарук та ін. — К.: Інфотекс, 2000. — 610 с.
8. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини: навч. посіб. – 6-те вид., перероб. І доп. – К.: Знання; 2007. – 332 с.
9. Лукашов О. Д. Безпека життєдіяльності: Курс лекцій. — К.: Вид-во КНУ, 2004. — 230 с.
10. Медицинская валеология / Г. Л. Апанасенко, Л. А. Попова. — К.: Здоровья, 2000. — 245 с.
11. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності. — Суми: Унів. кн., 1999. — 301 с.

### Додаткова

12. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред. С. В. Белова — М.: Высш. шк. — 343 с.
13. Величковский Б. Т., Кирпичев В. И., Суравегина И. Т. Здоровье человека и окружающая среда. — М.: Новая шк., 1997. — 235 с.
14. Екологія і закон // Екологічне законодавство України: В 2 т. / За ред. В. І. Андрейцева. — К.: Юрінком Інтер, 1997.

15. Єлісеєв А. Г. Охорона праці: Підруч. з курсу "Охорона праці" для ПТУ. — К., 1995. — 88 с.

16. Солтовський О. І. Основи соціальної екології. — К.: МАУП, 1997. — 165 с.

17.

### **15. Інформаційні ресурси**

1. <http://www.dsns.gov.ua/> - Державна служба України з надзвичайних ситуацій.

2. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/> - Міністерство охорони здоров'я України.

3. <http://ualibrarium.narod.ru/pryroda/bezpeka.html> - Електронна бібліотека для студентів.